

J. R.

Międzynarodowa konferencja poświęcona życiu i działalności Ferdynanda Verbiesta

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 34/3, 715-716

1989

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szy polski akcelerator. Sołtan wspólnie z Ludwikiem Wertensteinem zajmował się także izomerią jądrową bromu.

Pod koniec lat trzydziestych tematyką promieni kosmicznych, wspólnie z badaczami z Pracowni Radiologicznej, podjął Stanisław Ziemecki, związany wówczas ze Szkołą Inżynierską im. H. Wawelberga i S. Rotwanda.

Krystyna Kabzińska
(Warszawa)

Z ZAGRANICY

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA POŚWIĘCONA ŻYCIU I DZIAŁALNOŚCI FERDYNYANDA VERBIESTA *

W dniach 12—16 IX 1988 r. w Leuven odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona życiu i działalności Ferdynanda Verbiesta. Konferencja zorganizowana została przez Katolicki Uniwersytet w Leuven i przez Instytut Chin—Europa, mający swą siedzibę przy uniwersytecie. Konferencję zorganizowano dla uczczenia trzechsetnej rocznicy śmierci Verbiesta.

Ferdynand Verbiest jest postacią dobrze znaną w Chinach i w kołach sinologicznych Europy. Urodził się w 1623 r. w Pittem, studiował na uniwersytecie w Leuven, całe zaś dojrzałe życie spędził w Chinach. Wyjechał tam w 1659 r., po wstąpieniu do zakonu jezuitów i wkrótce trafił na dwór cesarski w Pekinie. Doskonała znajomość astronomii utorowała mu drogę do stanowiska dyrektora cesarskiego biura astronomii. Verbiest był twórcą szeregu przyrządów astronomicznych używanych w dawnym obserwatorium cesarskim w Pekinie i eksponowanych obecnie w tym samym miejscu. Pozostawił po sobie wiele prac naukowych z różnych dziedzin, między innymi z astronomii, fizyki, geografii i kartografii, balistyki, medycyny i teologii. Pisał po łacinie i po chińsku.

Uczestniczyli w konferencji w Leuven historycy i sinolodzy z 13 krajów, w tym ze Stanów Zjednoczonych, Kanady, ZSRR, Wielkiej Brytanii, Francji, Belgii, Holandii, a także ChRL i Tajwanu. Wygłoszono 30 referatów, omawiających różnorodne aspekty życia i działalności naukowej Verbiesta. Z Polski w konferencji uczestniczył Edward Kajdański, który przedstawił referat *The Relations between King John III of Poland and Ferdinand Verbiest*, dotyczący korespondencji między Janem Sobieskim i Verbiestem, wymienionej w latach 1685—1688. Na tym tle E. Kajdański omówił też mało znaną sprawę ucieczki z Rosji ku granicom Chin polskiego jeńca Nicefora Jaksy-Czernichowskiego. Wraz z 84 towarzyszami odbudował on w latach sześćdziesiątych XVII w. opuszczoną wcześniej osadę nad Amurem, zwaną przez Rosjan Ałbazinu, przez Chińczyków zaś Yakesha (Jaksa). Sprawa Ałbazinu była głównym źródłem rosyjsko-chińskich konfliktów granicznych w drugiej połowie XVII w., zakończonych podpisaniem w 1689 r. traktatem w Nerczyńsku. W grupie Rosjan, wziętych do niewoli przez Chińczyków w 1683 r., znaleźli się również Polacy. Zostali oni odesłani do Pekinu, gdzie uczęszczali do jezuickiego kościoła (musieli zatem spotykać tam Verbiestę).

Wokół problemu Ałbazinu, jego oblężenia i zburzenia przez Chińczyków w roku 1685 i chińsko-rosyjskich rokowań dyplomatycznych z udziałem Verbiesta, to-

* Notatkę zredagowano na podstawie materiałów nadesłanych przez mgra inż. Edwarda Kajdańskiego.

czyła się na konferencji ciekawa i ożywiona dyskusja. Był bowiem Verbiest konstruktorem (i prowadził nadzór nad budową) około 500 dział, w tym lekkich, użytych przez Chińczyków podczas oblężenia Albazinu. W XIX w. kilkanaście tych dział zostało w różnych okolicznościach wywiezionych do Europy i dziś znajdują się w muzeach Włoch, Wielkiej Brytanii, RFN i NRD.

W Belgii wydano niedawno eksponowaną podczas konferencji książkę pod podchwytliwym tytułem *Ferdynand Verbiest. Misjonarz czy szpieg?* Zarzut szpiegostwa Verbiesta na rzecz Rosji był nawet przyczyną pewnych powikłań dyplomatycznych, gdy w obecności wysokiego belgijskiego przedstawiciela otwierano ponownie w Pekinie dostępne obecnie dla publiczności obserwatorium astronomiczne z przyrządami zbudowanymi przez Verbiesta.

Szereg uczestników konferencji, w tym również E. Kajdański, poddawało w wątpliwość te zarzuty, powołując się na znane w tej sprawie dokumenty. Istotnym był tu fakt, że w XVII w. obszary dolnego biegu Amuru nie były jeszcze znane europejskim kartografom i porównanie map rosyjskich i chińskich było konieczne dla ustalenia granic.

W czasie trwania konferencji nastąpiło uwzględnione w jej programie otwarcie w Brukseli wystawy *Kultura i sztuka Chin* z udziałem belgijskiego ministra kultury i ambasadora ChRL.

J. R.
(Warszawa)

MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII FARMACJI W ATENACH (15—18 KWIETNIA 1989 R.)

W dniach 15—18 kwietnia 1989 r. odbył się w Atenach — pod auspicjami Greckiego Ministerstwa Kultury — Międzynarodowy Kongres Historii Farmacji, zorganizowany przez Académie Internationale d'Histoire de la Pharmacie, Société Internationale d'Histoire de la Pharmacie, Organisation Nationale des Médicaments, Union Panhellénique des Pharmaciens oraz Société Pharmaceutique Hellénique. Obrady toczyły się w salach konferencyjnych hotelu Holiday Inn.

Pierwszego dnia Kongresu odbyło się Zgromadzenie Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji, połączone z wyborem nowych władz. Na prezydenta tej organizacji wybrano Ingve Toruda z Norwegii; wiceprezydentem został François Ledermann ze Szwajcarii.

Podczas uroczystego otwarcia Kongresu przemówienia powitalne wygłosili: prof. N. H. Choulis — przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, C. Skiadiotis — prezydent Union Panhellénique des Pharmaciens, Apostolos Kaklamanis — Minister Zdrowia Grecji, dr G. Kavvadis — prezydent Organisation Nationale des Médicaments, prof. S. Philianos — prezydent Kongresu, prof. G. Sonnedecker — prezydent Académie Internationale d'Histoire de la Pharmacie, prof. K. Zalai — dotychczasowy prezydent Société Internationale d'Histoire de la Pharmacie.

Po przemówieniach rozpoczęła się naukowa część Kongresu, której problematyka dotyczyła: rozwoju nauk i praktycznej farmacji, historii czasopism i innych dokumentów, manuskryptów, receptariuszy i farmakopei, sztuce i farmacji, działalności farmaceutów oraz farmacji w Grecji.

Referatem pt. *Histoire de l'emploi du pavot en Pologne au dix-neuvième siècle* rozpoczynałam pierwszą Sesję, zatytułowaną *Rozwój nauk i praktyki farmaceutycznej*. Podczas jej trwania wygłoszono 18 referatów, i były to prace najbardziej zbliżone do tematyki, którą zajmuje się Pracownia Historii Farmacji IHNOiT PAN. Nie poruszano jednak w ogóle problemu lecznictwa ludowego, mój